

Hungarológiai Értesítő

**A Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság folyóirata
1989. XI. évfolyam 3–4. szám**

Felelős szerkesztő: Jankovics József

Hungarológiai Értesítő
A Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság folyóirata
1989. XI. évfolyam 3–4. szám

Szerkesztőbizottság

Ilia Mihály
Kósa László
Szépe György

A szerkesztésben részt vesznek:

Kozocsa Sándor, Molnár Ildikó, Nyerges Judit

Szerkesztőség: Budapest I., Országház u. 30. I/41. 1014
Postacím: Budapest, Pf. 34. 1250

Az ismertetésre szánt kiadványokat szerkesztőségünk címén
Jankovics József nevére kérjük megküldeni.

Megjelent
a Művelődési és Közoktatási Minisztérium
támogatásával.

Tótfalusi Kis Miklós Mentsége.

Szerkesztette, a bevezető tanulmányt és a jegyzeteket összeállította Haiman György. Helikon Kiadó, Budapest, 1987. 225 l.

A szerzőhöz méltó igényességgel kiállított, Szántó Tibor által tervezett könyv a században immár hetedik kiadása a Mentségnek. Haiman György bevezetője számít a mai olvasó igényeire, s közelebb hozza e valóban szokatlan szöveget. Először időrendi áttekintéssel is segített pályaképet ad, majd jól tagolt kicsiny fejezetekben szerzői szándékot és szöveget értelmez. A Mentség utóéletének gyors és döntő szakaszát mutatja be ezután, mikor is az enyedi zsinat határozatát közli *Tótfalusi uram mocskos Apológiájának* visszavonásáról, majd magát a szomorú *retractatiót* is olvashatjuk. A bevezetés a kiadás elveivel zárul, amelynek segítségével nem csupán a szöveggondozás eljárásairól kapunk követendő megfontolásokat, de a könyvet is könnyen kezelhetjük. Jóllehet e mostani kiadás Jakó Zsigmond modern szövegközlésére támaszkodik, a jegyzeteket csaknem duplájára bővíti, s apparátusába a legújabb kutatások eredményeit is beépíti.

A mű megrázó olvasmány. Mesterségének gyakorlására nagy devotióval érkezik hazájába Kis Miklós, és példa akar lenni e nemzetben sok jóra. Itt azonban mindenhol akadályozzák, munkáját gátolják, szakértelmét vitatják, emberségében megalázzák. A hitvány vasmívesnek csúfolt tipográfus nem tudja az oly sokat emlegetett közönséges jót szolgálni, mert látja: omnia contra. E tudatlan Erdély csúfot üze e megbecsülhetetlen emberen, emlékezik vissza évtizedek múlva Hermányi Dienes József, s így kiált fel: alighogy meg nem siratom ezt az embert!

Bizony, a gondolkozó, komor ember, Tótfalusi Kis Miklós sorsa nagy tanulságokat hordoz, zaklatott védírata újra s újra elgondolkoztató.

Ötvös Péter

Trócsányi Zoltán: Magyar régiségek és furcsaságok.

Utószó: Lukácsy Sándor. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó–Minerva–Helikon, Budapest, 1987. 255, VII l. [Reprint]

Napjaink hiányzó műfaja a Trócsányi Zoltán (1886–1971) által 1921–1928-ban kiadott könyvsorozat, pedig a szakembereknek is kellemes olvasmányélményt nyújt az ugyan már ismert történeteknek régi magyar furcsaságokként való újraolvasása. A művelt olvasóközönség hiánypótlóként veheti most kézbe a faksimile kiadást.

A humán-polihisztor Trócsányi (könyvtáros, nyelvész, műfordító, könyvész stb.) többszázados műfajt elevenít fel számunkra, mert vitacikkeit úgy írja meg, hogy azokat anekdotába illő eseményekkel, azok leírásával argumentálja. Mindezt nagyon korszerű kutatóként: az itthon napjainkban lassan divatként művelt "hétköznapi története" a húszas években Európában is felfutóban lévő, illetve éppen elkezdett történetírói törekvés volt.

Hermányi Dienes József, vagy Andrád Sámuel huszadik századi történész utódja a szakirodalomban nem tisztázott kérdéseket próbál megoldani (pl. az első hazai nyomtatvány), a legtagabb értelemben vett művelődéstörténet hazai érdekességeivel ismerteti meg (az első ülökés árnyékszék, Perényi Gábor, a féltékenységeről hírhedt főúr stb.), mentalitástörténeti adalékokkal szolgál.

A XIV. századi válóperekktől a Bach-korszak anekdotáiig eljutó "zsebben vi-selős" könyvecske hasznos útiolvasmány, mindenki épülésére szolgáló gyűjteménye művelődésünk figyelemre méltó epizódjainak.

Monok István

Turczel Lajos: Tanulmányok és emlékezések.

Madách Könyv- és Lapkiadó, Bratislava, 1987. 320 l.

A szlovákiai magyar irodalomtörténet-írás nesztora, aki évtizedeken át a pozsonyi egyetem magyar tanszékének vezetője volt, így jellemzi könyvét: "Az irodalom- és művelődéstörténeti tanulmányokat tartalmazó első részben azt a hagyományfeltáró munkát folytatam, melyet eddig főleg a *Két kor mezsgyéjén* és a *Hiányzó fejezetek* című kötetemben végeztem. Itt most »hiányzó fejezetek«-ként többek között első irodalmi szakaszunk kritikai életéről, valamint a Szlovák Állam alatti »második kisebbség« társadalmi és szellemi viszonyairól rajzoltam összképet, feldolgoztam a sarlóosok és ifjúmunkások által szervezett Vörös Barátság történetét, s a kötet első tanulmányában modellet alakítottam ki az irodalmi közvéleményünk által annyira hiányolt irodalomtörténeti kézikönyvhöz; a »hiányzó portrék«, homályban maradt érdemes életművek közül Tichy Gyuláét és Kálmánét tártam fel." Gyóni Géza, Babits Mihály és Balázs Béla szlovákiai kapcsolataiban Turczel Lajos eddig ismeretlen tényekre és adatokra bukkan.

A második részben a szülőtájjra, a gyermek- és ifjúkorra emlékezik Turczel Lajos. Ezek az önéletrajzi írások – a szerző szándéka szerint – nemcsak az egyéni élményeket, hanem az első kisebbségi korszak szellemiségét, hangulatát is hivatottak érzékeltetni. Külön megemlítjük azt az interjút, amelyet a csehszlovákiai magyar pedagógusnemzedék fölnevelőjével készített Tóth László.

Olasz Sándor

Tűz Tamás: Hét sóhaj a hegyen.

Válogatott versek. Szakolczay Lajos tanulmányával. Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1987. 333 l.

Az 1916-ban Győrben született s Kanadában élt költő kétségkívül a nyugati magyar irodalom egyik legjelentősebb alakja. Sokoldalú és kiforrott alkotó, aki a Nyugat harmadik nemzedékétől örökölt hajlékony és gazdag formakultúráját folyamatosan továbbfejlesztve, az elmúlt két-három évtized során a különféle költői